

УДК 332.122:338.45:330.837(477)
№ держреєстрації 0118U004490
Інв. №

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ
(ІЕП НАН України)
03057, м. Київ, вул. М. Капніст, 2, тел. (044) 200-55-71
e-mail: admin@econindustry.org

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ІЕП НАН України
академік НАН України

О.І. Амоша

2021.09.27

ЗВІТ
ПРО ВИКОНАННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОЄКТУ
«ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА МОДЕРНІЗАЦІЇ
ЕКОНОМІКИ СТАРОПРОМИСЛОВИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ»

(заключний)

Наукові керівники:

Зав. відділу проблем регуляторної
політики і розвитку підприємництва
ІЕП НАН України
доктор економічних наук,
професор

_____ **В.І. Ляшенко**

Зав. сектору
ІЕП НАН України
доктор економічних наук

_____ **І.Ю. Підоричева**

2021

Рукопис закінчено 17 вересня 2021 р.
Результати роботи розглянуто вченою радою
ІЕП НАН України, протокол від ____ вересня 2021 р. № ____

СПИСОК АВТОРІВ

Керівники НТП:

Зав. відділу проблем регуляторної
політики і розвитку

підприємництва

докт. екон. наук, професор

17 вересня 2021 р.

В.І. Ляшенко

(вступ, висновки, розділи 4; 5; 6; 8)

Зав. сектору

докт. екон. наук

17 вересня 2021 р.

І.Ю. Підоричева

(вступ, висновки, розділ 1)

Відповідальні виконавці:

Головний науковий співробітник

докт. екон. наук, професор

17 вересня 2021 р.

В.П. Антонюк

(підрозділ 1.2)

Головний науковий співробітник

докт. екон. наук, с.н.с.

17 вересня 2021 р.

Ю.М. Харазішвілі

(розділ 3)

Головний науковий співробітник

докт. екон. наук, доцент

17 вересня 2021 р.

Г.З. Шевцова

(розділ 7)

Провідний науковий співробітник

докт. екон. наук, доцент

17 вересня 2021 р.

Н.В. Осадча

(розділ 6)

Провідний науковий співробітник

докт. екон. наук

17 вересня 2021 р.

О.С. Вишневський

(розділ 2)

Вчений секретар

канд. екон. наук, с.н.с.

17 вересня 2021 р.

М.О. Солдак

(підрозділи 4.1; 4.4)

Провідний науковий співробітник

канд. екон. наук, с.н.с.

17 вересня 2021 р.

А.І. Землянкін

(підрозділ 1.2)

Старший науковий співробітник

канд. екон. наук, с.н.с.

17 вересня 2021 р.

А.Ф. Толмачова

(розділ 8)

Старший науковий співробітник

канд. екон. наук

17 вересня 2021 р.

Н.В. Трушкіна

(розділ 5)

Старший науковий співробітник

канд. екон. наук

17 вересня 2021 р.

І.П. Петрова

(підрозділи 4.2; 4.3)

Виконавці:

Головний економіст

17 вересня 2021 р.

І.І. Лях

(підрозділ 1.3)

Провідний економіст	<hr/> 17 вересня 2021 р.	О.Р. Васильченко (підрозділи 4.1; 4.4)
Провідний економіст	<hr/> 17 вересня 2021 р.	І.А. Кузнецова (підрозділи 4.1; 4.4)
Докторант канд. екон. наук, доцент	<hr/> 17 вересня 2021 р.	Н.В. Швець (розділ 7)
Аспірант	<hr/> 17 вересня 2021 р.	Р.В. Литвинський (розділ 7)

РЕФЕРАТ

Звіт про НТП: 285 с., 38 рис., 44 табл., 361 джерело, 4 додатка на 170 с.

Об'єкт дослідження – інституційні умови модернізації економіки старопромислових регіонів України в контексті забезпечення їх стійкого розвитку.

Предмет дослідження – проблеми формування інституційного середовища (створення належних інституційних умов) модернізації економіки промислових регіонів України в контексті сучасних геополітичних, соціально-економічних та екологічних викликів з урахуванням взірцевої світової практики.

Мета дослідження – обґрунтування комплексу теоретичних положень, науково-методологічних підходів щодо формування інституційного середовища пост- та неоіндустріальної модернізації економіки старопромислових регіонів України та становлення регіональних інноваційних екосистем.

Методи дослідження: аналіз і синтез, абстрагування і узагальнення, системний підхід до аналізу економічних процесів і явищ, економічний, статистичний та математичний аналіз, моделювання й прогнозування, порівнянь та спостережень, анкетні опитування та експертні оцінки, які дозволяють виявити тренди, причинно-наслідкові зв'язки та суперечності регіонального розвитку, обґрунтувати концептуальні положення, науково-методичні та практичні рекомендації щодо забезпечення якісного інституційного середовища структурних і технологічних змін в економіці промислових регіонів.

У ході дослідження було поставлено та вирішено такі завдання:

визначено теоретико-методологічні засади формування інноваційних екосистем України;

здійснено комплексну оцінку інноваційної діяльності промисловості в контексті розвитку інноваційних екосистем України у розрізі галузей та регіонів;

обґрунтовано концептуальні положення розвитку інноваційних екосистем старопромислових регіонів України в умовах глокалізації та європейської інтеграції;

розроблено теоретико-методологічні засади формування інституційного середовища, яке сприяє цифровій модернізації економіки старопромислових регіонів;

розширено виробничу функцію Кобба–Дугласа через включення додатково інноваційних факторів для визначення інноваційного внеску в економічне зростання;

розроблено стратегічні сценарії інноваційного розвитку за принципом «майбутнє визначається траєкторією в майбутнє» з урахуванням меж безпечного існування;

обґрунтовано концептуальні положення щодо діяльності інститутів регіонального розвитку;

розроблено інституційні засади щодо стимулювання смарт-спеціалізації та комплексу засобів, які сприяють розвитку підприємництва в об'єднаних територіальних громадах.

Найбільш вагомими результатами, які характеризують наукову новизну дослідження, є такі:

за напрямом «Інституційне забезпечення формування регіональних інноваційних екосистем»:

розвинуто теоретико-методологічні положення щодо формування інноваційних екосистем шляхом узагальнення особливостей сучасної трансформації та ускладнення інноваційних процесів, які створили об'єктивне підґрунтя для появи концепції інноваційних екосистем; розкрито витоки походження поняття «інноваційна екосистема»;

систематизовано підходи до розуміння інноваційних екосистем різного рівня та складу; визначено особливості екосистемного підходу до продукування інновацій та його внесок в еволюцію парадигми неошумпетерівської економічної школи; узагальнено властивості, притаманні інноваційним екосистемам і сучасним інноваційним процесам, що у сукупності дозволило забезпечити теоретичну систематизацію наявних знань, доповнити теорію інновацій новими науковими уявленнями про природу інноваційних екосистем;

розвинуто формулювання поняття «інноваційна екосистема» як відкритої, цілісної, динамічної мережі, що складається з просторової спільноти об'єднаних стійкими взаємозв'язками організацій та індивідів із різними компетенціями і ролями, які коеволюцінують у певному інституційному оточенні під впливом бізнесового, регуляторного та інноваційного середовищ, обмінюються знаннями та ресурсами, розподіляють зобов'язання, ризики і вигоди у процесі створення інновацій, у яких зацікавлені споживачі, що, на відміну від існуючих, ураховує аналогію інноваційної екосистеми з біологічними системами у всіх їх складових, акцентує увагу на ключових властивостях інноваційних екосистем і відповідає сучасній парадигмі Відкритих інновацій 2.0;

запропоновано концептуальний підхід до розбудови багаторівневої національної інноваційної екосистеми України відповідно до рівнів територіальних одиниць ЄС (*NUTS*-одиниць) з її складовими – регіональними і локальними інноваційними екосистемами, які в умовах глокалізації можуть природним шляхом формуватися на рівнях економічного району, регіону, адміністративного району і громади;

розроблено концептуальну модель інноваційних екосистем України, яка розширює уявлення про багаторівневність національної інноваційної екосистеми шляхом включення до неї, по-перше, чотирьох вимірів (мети екосистеми, сукупності її учасників, системи взаємозв'язків між ними, середовища їх діяльності); по-друге, інструментів інституційної підтримки розвитку інноваційних екосистем на всіх рівнях – від національного до рівня громади відповідно до *NUTS*-одиниць ЄС, що на практиці підвищить спроможність національної інноваційної екосистеми України забезпечувати відтворення інновацій як основи досягнення високих темпів економічного зростання та гідного рівня життя населення;

обґрунтовано науково-інституційні положення щодо формування регіональних інноваційних екосистем на рівні економічних районів, які відповідають рівню *NUTS* 1. З метою посилення ролі наукових установ у забезпеченні інноваційного розвитку регіонів і країни загалом запропоновано регіональні наукові центри НАН України та МОН України наділити додатковими функціями щодо координації зв'язків між учасниками інноваційних екосистем на рівні економічних районів, а також надати цим центрам можливість створювати філії та представництва при наукових організаціях й університетах країн-членів ЄС. За таких умов мережа регіональних наукових центрів та їх можливих філій і представництв при наукових й освітніх закладах ЄС може стати науково-організаційним ядром розвитку регіональних інноваційних екосистем України та посилити її участь у європейських науково-освітньому та інноваційному просторах. Для того, щоб ці пропозиції

набули юридичної сили, рекомендовано внести відповідні корективи до законодавчої бази України;

удосконалено науковий підхід до формування та функціонування спеціальних економічних зон в Україні за рахунок пропозиції розглядати їх як інструмент розвитку інноваційних екосистем та застосовувати до них стимулюючі регуляторні режими з такими складовими: цілі введення режиму; суб'єкти, на яких поширюється дія режиму; обмеження режиму; фіскальні та нефіскальні преференції режиму; структура управління зоною для досягнення цілей режиму; термін дії режиму. Практична реалізація цього підходу дозволить здійснити структурно-технологічну модернізацію економіки, підвищити інноваційну конкурентоспроможність регіонів, локальних територій та країни загалом;

удосконалено науково-методичний підхід до оцінювання інноваційної діяльності у промисловості шляхом упровадження оцінки і таксономії видів промислової діяльності України на основі статистичних показників інноваційної діяльності, розподілених за функціональною ознакою на три блоки і нормованих до середнього значення по Україні, який, на відміну від існуючих, дає змогу оцінити та згрупувати види промислової діяльності за: рівнем інноваційної активності (від низького до помірно високого), якістю інноваційної діяльності («генератори знань» і «технологічні послідовники») та їх ринковою спрямованістю («виробники інноваційної продукції», «ринкові інноватори», «міжнародні інноватори»), що розширює діапазон дослідження інноваційних процесів у промисловості та сприяє більш точному визначенню тенденцій і проблем;

удосконалено методику аналізу та оцінювання інноваційних процесів промислових комплексів регіонів України на основі низки статистичних показників, що оцінюють витрати на інновації та їх результати, із застосуванням рангового аналізу, що дало змогу визначити відсутність тісного зв'язку між рівнями промислового розвитку та інноваційної діяльності в старопромислових регіонах. Застосування методики дає широкі можливості для використання при вдосконаленні політики інноваційного розвитку промисловості на державному, галузевому та регіональному рівнях;

за напрямом «Інститути цифрової модернізації економічного простору»:

уперше обґрунтовано доцільність створення регіональної цифрової платформи стратегування розвитку старопромислових регіонів та запропоновано її концептуальну модель, сформовану за логікою побудови великої цифрової платформи як єдиної сукупності реєстрів суб'єктів і об'єктів розробки, затвердження, виконання, моніторингу стратегічних документів, алгоритмів їх взаємодії та сховищ даних транзакцій, здійснених між суб'єктами процесу стратегування. Упровадження регіональної цифрової платформи стратегування розвитку старопромислових регіонів є інструментом вирішення існуючих проблем у процесі стратегування розвитку регіональної економіки (неузгодженість і низька якість стратегічних документів, низька мотивація до їх виконання тощо), а також забезпечення інституціоналізації процесу стратегування на регіональному рівні;

уперше обґрунтовано відповідно до парадигми інституціональної теорії провідну роль процесу стратегування розвитку національної та регіональної економіки у переході до порядків відкритого доступу шляхом виконання граничних умов такого переходу згідно з

нортівськими позиціями, що забезпечує можливість підвищення стійкості економічного розвитку України та її старопромислових регіонів в довгостроковій перспективі;

удосконалено комплекс нормативно-правового та організаційно-інституційного забезпечення процесу стратегування в умовах його цифровізації шляхом реалізації науково-методичних рекомендацій щодо систематизації та гармонізації законодавства, пов'язаного зі стратегуванням та його узгодженням із бюджетним процесом, а також встановленням інституційних норм цифрової платформізації національної та регіональної системи стратегічного управління, що сприяє створенню умов для вдосконалення процесу стратегування в Україні;

за напрямом «Сценарії та стратегії подолання конфліктів та протиріч сталого розвитку промислових регіонів: інституційні аспекти»:

розширено виробничу функцію Кобба–Дугласа для врахування інноваційних факторів в економічному зростанні шляхом врахування загальних інноваційних витрат (обсяг валових внутрішніх витрат на НДР, обсяг інноваційних витрат, обсяг загальних витрат на освіту) та визначення інноваційного внеску методом «залишку Солоу»;

розроблено методичний підхід до визначення питомої ваги інноваційного внеску в економічне зростання ВВП (ВРП, ВДВ);

розроблено системи індикаторів інноваційного розвитку у безпековому вимірі;

сформовано багатофакторну ієрархічну модель інтегральної згортки для оцінення інноваційного простору європейської інтеграції за сучасною методологією інтегрального оцінювання;

розроблено стратегічні сценарії інноваційного розвитку у безпековому вимірі областей Подільського економічного району (Вінницька та Хмельницька області) за новим методологічним принципом стратегування «майбутнє визначається траєкторією в майбутнє»;

за напрямом «Інститути регіонального розвитку в забезпеченні модернізації економіки»:

дістали подальшого розвитку концептуальні підходи до визначення інститутів регіонального розвитку, які запропоновано розглядати у широкому розумінні як диференційовані регуляторні режими, які створюють умови для досягнення бажаного соціально-економічного стану системи в цілому через надання можливості господарюючим суб'єктам вилучати інноваційну ренту; у вузькому розумінні інститути регіонального розвитку – це організації різної організаційно-правової форми, які є елементами регіональної інноваційної інфраструктури і забезпечують розвиток і підтримку всіх стадій інноваційного процесу, мінімізуючи транзакційні витрати;

уперше обґрунтовано гіпотезу щодо необхідності інституційного забезпечення ревіталізації браунфілдів, яке дозволить розглядати занедбані об'єкти колишнього промислового використання як джерело можливостей модернізації економіки старопромислових регіонів шляхом впровадження інноваційних рішень для пожвавлення браунфілдів через їх трансформацію у простори розміщення об'єктів інноваційної інфраструктури, організацій підтримки малого і середнього підприємництва, промислових об'єктів, які відповідають сучасному рівню розвитку технологій, мають модернізоване

виробництво, спеціалізуються на випуску наукоємної продукції, управління промисловими відходами на принципах циркулярної економіки;

розвинуто гіпотезу о посиленні ролі стратегування регіонального та територіального розвитку на загальнонаціональному рівні, на рівні регіону й громади. Запропоновано сформуванню науково-експертні платформи стратегування як мережеву структуру за участю владно-управлінських, бізнес-структур та експертного співтовариства відповідно до рівнів територіальних одиниць ЄС (NUTS-одиниць). Розглянуто науково-експертні платформи стратегування в системі стратегічного планування соціально-економічним розвитком країни, макрорегіону, області, міста, району та об'єднаних територіальних громад. Виявлено, що для довгострокового горизонту прогнозування та планування доцільно спиратися на циклічну теорію «довгих хвиль» М.Д. Кондратьєва (25-30 років, це 1/2 довгої хвилі Кондратьєва). Директива тривалого горизонту планування на 25-30 років вимагає доповнення середньостроковими (5-7 років) та короткостроковими (2-3 роки) інструментами планування. На всіх рівнях доцільно розробляти короткострокові з визначеними конкретними джерелами фінансування заходів програми для вирішення найбільш комплексних проблем розвитку регіонів. Основою короткострокових програм повинні стати проекти на засадах міжнародно-публічно-приватного партнерства.

дістало подальшого розвитку застосування модифікованої матриці Бостонської консалтингової групи, яка визначає смарт-пріоритети промисловості старопромислових регіонів та оптимальні стратегії перерозподілу фінансових потоків між різними видами економічної діяльності. Виявлено, що матриця Бостонської консалтингової групи дозволяє визначити стратегічну позицію щодо кожного виду економічної діяльності промисловості та на основі аналізу цієї позиції обрати стратегію її розвитку;

на підставі аналізу діючого законодавства обґрунтовано можливі організаційно-правові форми транспортно-логістичного кластеру в економічних районах України, до яких можна віднести такі: асоціація як договірне об'єднання юридичних осіб (відповідно до ст. 120 Господарського кодексу України); форма партнерських взаємовідносин як із регламентованими правовими стосунками між учасниками на основі спільного договору (згідно з Цивільним кодексом України); комунальне підприємство, що діє на основі комунальної власності територіальної громади (згідно зі ст. 63 Господарського кодексу України); спільне комунальне підприємство, що діє на договірних засадах спільного фінансування відповідними територіальними громадами – суб'єктами співробітництва (згідно зі ст. 63 Господарського кодексу України);

визначено відмінності кластеру від інших організаційно-правових форм, які полягають у такому: його діяльність не визначає спеціальних особливостей органів управління (на відміну від корпорацій і концернів); дана кластерна структура має постійний характер діяльності (на відміну від консорціумів); створюється не лише з метою постійної координації господарської діяльності підприємств (на відміну від асоціацій);

удосконалено концептуальний підхід до формування транспортно-логістичного кластеру як специфічного типу партнерства підприємницьких структур, наукових, банківських, фінансових, інвестиційних установ, закладів вищої освіти, інституцій транспортної, логістичної та інноваційної інфраструктури, органів регіонального і

місцевого самоврядування на засадах зеленої та циркулярної економіки, застосування методології розроблення стратегії смарт-спеціалізації, упровадження цифрових технологій і логістичних концепцій, використання сучасних фінансових інструментів (венчурного інвестування, краудсорсингу, публічно-приватного партнерства шляхом залучення приватних інвестицій, коштів кредитних установ, пенсійних фондів, іноземних інвестиційних ресурсів, грантів міжнародних фінансових організацій);

удосконалено структурний підхід до розвитку експортного потенціалу шляхом класифікації експорту за принципами створення точок зростання у промисловості;

дістало подальшого розвитку концептуальні засади щодо оптимізації ризиків при обранні ринків збут, оптимізації ризиків здійснювалося на прикладі ринків Африки;

дістало подальшого розвитку методичне забезпечення визначення привабливості країни за допомогою адаптованої моделі Раша, конкурентності за експортом серед країн світу (на прикладі, залізничної руди).

за напрямом «Інституційні засади стимулювання «розумної спеціалізації» та розвитку підприємництва в об'єднаних територіальних громадах»:

систематизовано підходи до визначення смарт-пріоритетів регіонів Євросоюзу, що є лідерами інноваційного розвитку, та ідентифіковано їх пріоритетні сфери смарт-спеціалізації;

дістало подальшого розвитку методичне забезпечення розроблення регіональних стратегій смарт-спеціалізації на основі проведення регіонального бенчмаркінгу як складника процесу підприємницького відкриття;

узагальнено перші результати імплементації підходу смарт-спеціалізації у старопромислових регіонах України та виявлено регіональні особливості й недоліки смарт-стратегування та організації супроводу процесу підприємницького відкриття;

уточнено взаємозв'язок і взаємозумовленість кластеризації та смарт-спеціалізації регіональної економіки та обґрунтовано напрями трансформації траєкторій розвитку старопромислових регіонів на основі традиційних спеціалізацій регіонів і використання потенціалу наявних галузевих кластерів;

запропоновано модель екосистеми на основі цифрового партнерства галузей традиційної спеціалізації старопромислового регіону, що створює інституційні умови для реалізації потенціалу міжгалузевої синергії і запровадження нового регіонального смарт-пріоритету;

удосконалено інституційні засади стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в регіонах України через удосконалення діяльності управлінських інституцій, до галузі відповідальності яких належить реалізація державної політики щодо МСП; активізації регіональної мережі Центрів підтримки підприємництва (ЦПП); застосування публічно-приватного партнерства та залучення бізнес-асоціацій до прийняття рішень щодо розвитку МСП; програм цільового кредитування суб'єктів МСП під гарантії регіональної влади, часткової компенсації відсоткових ставок за кредити з міських бюджетів; використання економічних пропозицій ЄС щодо підтримки МСП; створення на регіональному рівні системи експортної підтримки суб'єктів МСП;

удосконалено методичний підхід до формування складу елементів системи реалізації державної регуляторної політики розвитку малого і середнього підприємництва шляхом розширення існуючих засобів у відповідності до функціонально управлінських векторів державної підтримки та регулювання – (1) планування, (2) моніторингу, (3) дерегуляції, (4) інформаційно-комунікаційної політики, (5) економічного стимулювання, (6) організаційної підтримки, що дає змогу досягти вищої дієвості регулювання за рахунок забезпечення його комплексності та узгодженості між собою всієї системи механізмів та інструментів регулювання;

удосконалено інструментарій державної регуляторної політики розвитку малого і середнього підприємництва, який доповнено інституційно-правовими інструментами за напрямками: розвиток інституційних засад регуляторної політики, удосконалення її нормативно-правової бази, уніфікація процедур оцінювання результатів регуляторного впливу, розвиток інститутів взаємодії держави, бізнесу та громади, що забезпечує вищу ефективність реалізації політики, оскільки стосується і покращення інституційно-правового забезпечення регуляторної політики в сфері малого і середнього підприємництва, і розвитку її інституційно-організаційної підтримки;

розроблено рекомендації для підвищення ефективності функціонування МСП у Донецькій та Луганській областях через удосконалення стратегічного планування розвитку сектору МСП в умовах військової агресії та окупації частини території; спрощення процесу надання адміністративних послуг суб'єктам МСП, зокрема в «сірій зоні»; ребрендингу територій із метою посилення міжрегіональних і міжнародних зв'язків та залучення інвестиційних ресурсів до сектору МСП; упровадження регіональних та місцевих програм підтримки підприємництва серед ВПО;

на основі аналізу різних інструментів, використовуваних для підтримки дотримання вимог природоохоронного законодавства і впровадженні екологічних методів ведення бізнесу на основі кращого досвіду країн ЄС і ОЕСР розроблені рекомендації, які передбачають формування регіональної комплексної програми підтримки дотримання екологічних вимог МСП;

набули подальшого розвитку напрями активізації розвитку сфери малого і середнього підприємництва в умовах структурної трансформації регіональної економіки старопромислових регіонів, які базуються на необхідності удосконалення інституційного поля та налагодження взаємодії влади, бізнесу і соціуму передусім на рівні територіальних громад.

Практичне значення результатів дослідження полягає в розробці практичних рекомендацій з удосконалення та адаптації діючих, а також формуванні нових інститутів, які забезпечать сприятливі умови структурних і технологічних змін економіки старопромислових регіонів у довгостроковій перспективі, та обґрунтуванні положень проєктів нормативно-правових і регуляторних актів, що надасть можливість обмежити виклики і загрози сучасного слабо прогнозованого та швидко мінливого світу з жорсткою міжнародною конкуренцією.

ІНСТИТУЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ, СТАРОПРОМИСЛОВІ РЕГІОНИ, ІННОВАЦІЙНІ ЕКОСИСТЕМИ, ЦИФРОВА МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ, ПРОМИСЛОВІСТЬ, РЕГІОНАЛЬНІ ІНСТИТУТИ РОЗВИТКУ, РЕГІОНАЛЬНА ЦИФРОВА ПЛАТФОРМА СТРАТЕГУВАННЯ РОЗВИТКУ СТАРОПРОМИСЛОВИХ РЕГІОНІВ, ВИРОБНИЧА ФУНКЦІЯ КОББА–ДУГЛАСА, РЕВІТАЛІЗАЦІЯ БРАУНФІЛДІВ, СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ.

ЗМІСТ

ВСТУП	13
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНО-ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ЕКОСИСТЕМ УКРАЇНИ	15
1.1. Теоретико-методологічні засади формування інноваційних екосистем	15
1.2. Комплексна оцінка інноваційної діяльності у промисловості України як драйвера розвитку інноваційних екосистем у розрізі галузей та регіонів	22
1.3. Концептуальні положення розвитку інноваційних екосистем старопромислових регіонів України в умовах глокалізації та європейської інтеграції	41
Перелік посилань до розділу 1	52
РОЗДІЛ 2. РЕГІОНАЛЬНА ЦИФРОВА ПЛАТФОРМА СТРАТЕГУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЦИФРОВОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ СТАРОПРОМИСЛОВИХ РЕГІОНІВ	59
Перелік посилань до розділу 2	71
РОЗДІЛ 3. МОДЕЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ВНЕСКУ В ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ ТА СТРАТЕГУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	74
3.1. Моделювання інноваційного внеску в економічне зростання за допомогою виробничої функції Кобба–Дугласа	75
3.2. Стратегічні сценарії інноваційного розвитку	86
Перелік посилань до розділу 3	94
РОЗДІЛ 4. ІНСТИТУТИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ	96
4.1 Сутність інститутів регіонального розвитку та їх роль в інноваційній модернізації економіки	96
4.2 Інститути регіонального розвитку в системі стратегічного управління	102
4.3 Стратегії розвитку промисловості Придніпровського та Донецького економічних районів на основі VCG-аналізу	110
4.4 Інституційний аспект відновлення занедбаних територій (браунфілдів): результати експертного опитування	119
Перелік посилань до розділу 4	124
РОЗДІЛ 5 ФОРМУВАННЯ Й РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ У КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ СТАРОПРОМИСЛОВИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	129
5.1 Правові засади створення транспортно-логістичних кластерів в економічних районах України та їх можливі організаційно-правові форми	129
5.2 Узагальнення міжнародного досвіду та обґрунтування концептуального підходу до створення транспортно-логістичних кластерів в економічних районах України	133
5.3 Моделювання економічного зростання регіональної транспортно-логістичної системи (на прикладі Причорноморського економічного району)	136
5.4 Кластерна модель організації логістичної діяльності в регіонах України (на прикладі Причорноморського економічного району)	140
Перелік посилань до розділу 5	146
РОЗДІЛ 6. ІНСТИТУЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРОПРОМИСЛОВИХ РЕГІОНІВ	149
6.1 Основні напрями інституційного розвитку експортної діяльності	149
6.2 Оптимізація ризиків при обранні ринків збуту при експортній діяльності	157
6.3 Оптимізація ризиків при експорті гірничодобувної промисловості	165
Перелік посилань до розділу 6	171
РОЗДІЛ 7 РЕГІОНАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ НА ЗАСАДАХ СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ У КОНТЕКСТІ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ СТАРОПРОМИСЛОВИХ РЕГІОНІВ	175
7.1 Концептуальні основи регіонального стратегування на засадах смарт-спеціалізації	175
7.2 Аналіз імплементації підходу смарт-спеціалізації у старопромислових регіонах України	184

7.3 Формування інституційних умов реалізації підходу смарт-спеціалізації (на прикладі Луганської області).....	191
Перелік посилань до розділу 7.....	199
РОЗДІЛ 8 РОЗРОБКА ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗАСАД ЩОДО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ	205
8.1 Інституційні аспекти розвитку малого та середнього підприємництва в Україні.....	205
8.2 Проблеми реалізації регуляторної політики у регіонах України в умовах децентралізації.....	221
8.3 Державна підтримка малого і середнього підприємництва в екокризисних старопромислових регіонах	240
Перелік посилань до розділу 8.....	259
ВИСНОВКИ	264
ДОДАТКИ	286
Додаток А. Розрахункові дані та результати оцінювання рівня та якості інноваційності видів промислової діяльності України.....	287
Додаток Б. Перелік публікацій за темою дослідження	314
Додаток В. Перелік створеної наукової продукції	364
Додаток Г. Довідки, що підтверджують впровадження результатів дослідження.....	382